

ՓՈԽՆՁ

ԹԻԻ 1244

ՀԱՄԵՔՇԱՐԹԻ

1878 ՅՈՒՆԻԱՐ 18

ԱԶԳԱՅԻՆ

Անցեալ ժամանակաց մէջ՝ յորս չունէինք ազգային սահմանադրութիւն, և իբրեւ թէ մեր ազգին մէջ՝ ամենայն ինչ խառն ի խուռն և անկարգ ու անսահման կընթանային, եկեղեցեաց ու վարժարանաց մէջ ընտրանք կ'ընտրուէին այն եկեղեցւորներն ու ուսարհականներն միայն, որոնք իրենց կենդանութեան ժամանակ հայկական եկեղեցւոյն և ազգին համար մեծ բարիք մ'ըրած, բարձր ի գլուխ հանդիսացած և օրինակելի վարք ու բարք մ'ունեցած էին։ Այսոքիկ և այսպիսիք արդարեւ արժանի էին և են մասնաւոր պատուոյ և յիշատակաց, և շատ չէ որ նոցա անհիշներն մեր նուիրական վայրաց բաղերուն կամ գաւիթներուն մէկ խորշը ամփոփուած գտնուին։ Սակայն կտեսնեմք, որ այս մասնաւորութիւնն ալ վերջին ժամանակներս տակաւ կընդհանրանայ, և մայրաքաղաքիս եկեղեցեաց ու վարժարանաց մէջ անխորի ու անքնին կընդունուին կ'ընտրուին եկեղեցական ու աշխարհականաց մարմիններ, մէկ քանի հարիւր լիւրա փոխարէն առնուելով նոցա ժառանգորդներէն՝ նոյն եկեղեցւոյ կամ վարժարանին համար։ և Պատրիարքարանը փոխանակ այդպիսի մասնաւորութեան մը արժանիքն քննութեան ենթարկելով՝ կենէ որոնել թէ կեդրոնական սնտուկին համար ալ գումար մը առնուած է։ Ճիշդ այսպիսի խնդիր մը կ'յուզուի այս օրերս Մայր եկեղեցւոյ թաղական խորհրդոյ և Գաղաքական ժողովոյ մէջ։ Խնդիր, չէ թէ ստուգելու համար որ արժանի է Մայր եկեղեցւոյ մէջ թաղուող անձն, մեծայշատակ Պէզեքանի ազգային մեծագործութեանց գոնէ մէկ հարիւրերորդն ըրած էր։ այլ խնդիր յարուցած է մեր Գաղաքական ժողովն թէ ո՛ւր է, գոնէ 50, գոնէ 25 լիւրա ալ կեդրոնական սնտուկին համար առնուած է։ Այս խուզարկութիւնն ըրաւ քանի մը շաբաթ յառաջ Պատրիարքարանը՝ Կէտիկ-փաշայի եկեղեցւոյ մէջ թաղուած ննջեցելոյ մը համար ալ, և 50 ոսկի ընկալաւ նորա ժառանգորդներէն։ Մի՛ գուցէ ո՛մանք հետեւցունեն մեր այս գիտողութենէն, թէ մասնաւորապէս Կէտիկ-փաշայի կամ Մայր եկեղեցւոյ բակերուն մէջ թաղուած ննջեցելոց համար որեւէ գիտում ունիմք։ ո՛չ, մեր նպատակն է դրդել Պատրիարքարանը, որ այսուհետեւ այս մասին խնամով վարուի, և սակաւուց և ընտիրենք ո՛ւ վերապահուած պատիւ մը, մեծաբանք մը անխորի ամենուն ընծայելով՝ բոլորովին չկորսնցունէ արժէքը, և արժանաւորաց նուիրական յիշատակն ալ անարգուած չըլլայ։

Մեք շատ իրաւամբ բողոք բարձինք՝ Այվատեան Մատթէոսի մարմինը Ղալաթիոյ եկեղեցւոյն բաղը հասարակաց խնդրանք ընդունուիլ ու թաղուելուն համար գանդատող մեր հարուստներուն դէմ, այդ գանդատական վերջին մեծարանքն ալ իրենց մեծաշնորհ համարող հարուստներուն դէմ, աղաղակելով բողոքաց հետ, թէ Այվատեան՝ ազգին համար կ'սորհէր, ազգին համար կ'ընտրէր, և ազգին համար գրեւոր մեռաւ։

Պատիւ և վարձ՝ ազգին վաստակաւորաց վայել են, ուրիշներն ալ դրդելու համար։ և ո՛չ թէ լիւրաներու։ Մեծ է է այն հայը, և ամենայն մեծարանաց արժանի, որ իւր կենդանութեանը խորհած և գործած է իւր ազգին համար։ Ազգ մը՝ որ կուզէ յառաջադիմել, որ կուզէ տեսնել իւր մէջ ականաւոր մարդոց բազմութիւն, պարտի արժանաւորները և վաստակաւորները մեծարելն տրանք, և ամեն յարգ ու պատիւ առհասարակ ամենուն չըսայել։

Միով բանիւ, եկեղեցեաց կամ վարժարանաց մէջ տեսնուած դամբարանաց վրայ քանդակուած ըլլալու են, թէ սա մեծ բարիք ըրած է ազգին։ վարժարան մը, որբանոց մը, արհեստարան մը, եկեղեցի մը կառուցած է։ կամ սա՛չափ լիւրա կտակած է իւր կենդանութեանը՝ ազգին այս կամ այն պիտոյից համար։ սա իւր գործերովն արժանի եղած է ազգին մեծարանաց և մշտնջենաւոր յիշատակաց։

Ժամ է, այս առթիւ միանգամայն դիտել թէ մեր կեդրոնական և թաղային վարչութեանց պարտ է ըստ ամենայնի խնամ և փոյթ տանիլ որ ազգին սնտուկներուն հասոյթները արդարութեան չինջ ու վճիտ աղբիւրներէ բղխին, և քանի մը լիւրայի համար առաքնութիւնք և արժանիք չանպատուին ի մեծ վնաս ներկայի և ապագայի Ազգին։

Իսկիւտարի իճատիյէի թաղային վարժարանին դաստիարակ և դաստու Տիգրան էֆէնտի քանի մ'օր յառաջ իսկիւտարի պատժական դատարանին մէկ վըճառաբեր ցցուց մեզ, յորմէ կ'իմացուի թէ Գալիմամեան էֆէնտի նոյն թաղին Մուրատեան մասնաւոր վարժարանէն ինքնակամ հրաժարելէն յետոյ՝ Մուրատեան էֆէնտի վարժարանին աշակերտաց ծնողաց մէկուն ուղղած նամակին մէջ Գալիմամեան էֆէնտի դէմ ծանր ակնարկութիւններ ըրեր է, և Գալիմամեան էֆէնտի տեսնելով դրուածն՝ յիշեալ դատարանին դիմեր, Մուրատեան էֆէնտի դէմ դատ բացեր, և դատաւ

րանն ալ երկու կողմանց լսելով, և ստուգելով թէ Գալիմամեան էֆէնտի դէմ յանդիմանալի նախատինք եղած է, վճար է որ Մուրատեան էֆէնտի 1/2 լիւրա տուգանք վճարէ։ և ըստ այնմ գործադրուեր է։

Յաւելով կարգացինք այս վճառադրելի վարչոց ծանօթ է մեզ՝ Գալիմամեան Տիգրան էֆէնտի։ դաստիարակութեան և դաստուութեան պաշտօն վարած է շատ տեղ թէ՛ թուրքիոյ և թէ՛ Ռուսիոյ մէջ, և իւր անբասիր վարուց ու անթերի պաշտօնավարութեան համար վկայականներ ունի ի ձեռին։ Մուրատեան էֆէնտի, մեր բարեկամն, իբրեւ վիճակակից և գործակից Գալիմամեան էֆէնտի պարտէր խնայել անոր պատուոյն, և չարաչար վիրաւորելով չհարկադրել զանի՝ այսպէս մինչև դատական տեսանի դիմելու։ Մուրատեան էֆէնտի քաջ դիտէ թէ, պատիւը՝ մանաւանդ հապարակաց մարդու համար անգին է։

Ազգային ժողովն առաջիկայ ուրբաթ օրը նիստ ունէր, ինչպէս ինքն արդէն որոշած էր։ Ըստ այնմ, հրաւիրադրերը պատրաստուեցան երկուշաբթի, և մեք իբրեւ առենադպիր նշանակեցինք օրակարգն, սակայն Ս. Պատրիարք Հայրն ի վերջոյ հրամայեր է չցրուել հրաւիրագրերը, և մէկերկու շաբաթ յետաձգել ժողովոյն գումարումը։

Կլեմք, թէ այս օրերս Ղալաթիոյ թաղական խորհրդարանի դարանէն գողցուեր անյայտ եղեր են 10000 զրշի չափ գումար մը և ուրիշ բաներ, որոնք անոք որբի մը կ'վերաբերին և ի պահ և յաւանդ դրուած են եղեր։ Հարկաւ քընտրութիւն բացուած է այս գողոնն ու գողըն երեւան ածելու համար։ Տարակոյս չկայ, թէ թաղական սնտուկը ամբողջապէս պիտի տուժէ, և թէ երեւան չեւենն։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Տակաւին մինչև այս առաւօտ պաշտօնական տեղեկութիւն չկայ օսմանեան պատգամաւորաց կողմանէ։ բայց կ'կարծուի, թէ այսօր կամ վաղը ի պաշտօնէ կ'իմացուի և կ'հրատարակուի՝ հաշտութեան նախնական պայմանաց երկու կողմանէ ստորագրուած ըլլալը։ Այս յապաղման պատճառ կ'համարուին՝ Պոլսոյ հետ ուղղակի հեռագրական յարաբերութիւն չըլլալը, և հեռաւոր ճանապարհաւ բանակցելու հարկը։ Այսու ամենայնիւ ստոյգ է, որ թէ՛ օսմանեան պատգամաւորք և թէ՛ նիքոյա արշիդուքսն իտիրնէ կ'գտնուին մէկ քանի օրէ հետէ, և թէ՛ օսմանեան պատգամաւորաց և

պարագայից յատկացեալ 30 ի չափ շոգեկառքերն ու 2 կառածիգներն ալ ուսակառքի զօրաց և պիտոյից փոխադրուած են կգործածուին :

Գալով ուսակառքի զօրաց շարժման՝ Ղալաթիա հրատարակուող լրագիրք կը գրեն, թէ Ռուսք էտիրնէի կողմէն երեք թիւի բաժնուած՝ ջանադիր են յառաջ խաղալ, և մինչև իսկ զրոյց կայ թէ երէկ երկու վաշտ ուսակառքի զօրք Չորու եկած են : Կայսերական կառավարութիւնն ալ մէկ կողմանէ՝ իւր պատգամաւորաց վերջնական տեղեկութեանց սպասած ատեն, միւս կողմանէ ալ դիմադրութեան միջոցներ զործ կ'ընէ, և երէկ դէպ ի Չաթալճայի ամրութիւնները զօրք ճամբայ հանուեցաւ, և Սիւլէյման փաշայի բանակէն Բէճէպ փաշայի հրամանին ներքև գտնուող զօրաբաժին մ'ալ երէկ Կէլիպօլու հասեր է :

Լէվընդ-Հէրըտ երկրորդ անգամ ալ հետեւեալ կերպիւ շարած է հաշտութեան պայմանները, բայց դարձեալ ստուգութեան արժանի ըլլալու պայմանաւ :

1. Անկախութիւն և ընդարձակութիւն Բուսանիոյ, և Պեսարապիոյ մասը Ռուսիոյ վերադարձուելու :

2. Անկախութիւն Սերվիոյ՝ ուղղութեամբ սահմանաց :

3. Անկախութիւն Գարատաղի՝ մինչև Պոյանա ընդարձակութիւնով :

4. Պուլաւիան իշխանութեան վերածել՝ որոշեալ հարկով մը :

5. Ինքնօրինութիւն Պոսնայի և Հէրսէքի :

6. Անատոլիոյ կողմէն Պաթումի նաւահանգիստը Ռուսիոյ թողուլ :

7. Տարտանէլը բաց թողուլ ուսակառքի նաւատորմին :

8. Վճարումն պատերազմական հարկին՝ որ Օտէսայի մէջ ստորագրելի դաշնագրութեամբ պիտի որոշուի :

9. Ռուսիա պիտի գրաւէ Կարսն, Արտահանն ու չրվակայքը, մինչև որ ամբողջապէս վճարուի պատերազմական հարկը :

10. 50 հազար ուսակառքի զօրք իրենց հայրենիքը պիտի վերադառնան Օտէսայի ճանապարհաւ, կա՛մ Տարտանէլէն և կա՛մ Մարմարայի նաւահանգիստէն նաւեր հանելով :

Պատերթ այս առաւօտ կ'ընէ, թէ էտիրնէի մէջ բանտարկեալ Պուլաւ մասնաժողովոյ գլխաւորներէն արիւնարբու Պուլաւ մը՝ ո՛ր և է պատճառաւ յառաջագոյն տեղական կառավարութեան կողմանէ մայրաքաղաքս զրկուած չըլլալով, այս անգամ ուսաց էտիրնէ մտած ատենը բանտէն ազատեր, մասնաժողովոյ անդամներէն 5-10 հոգիի հետ միացեր, և դարձեալ պուլաւներէ ու գաղաղձիւտներէ քանի մը հազար հոգի ժողովելով սկսեր է ասպատակել շուրջանակի, գիւղ կոխել, սպանութիւն ընել, և մինչև Գարըշաբրան իջնել : Ասոր վրայ, կըսէ, Չորուէն հետազօտիչ խումբ մը զրկուեր է, և մինչև 4 ժամու ճանապարհ ալ յառաջացեր են, բայց ո՛չ զօր տեսեր են :

— Յիշեալ լրագիրն այս առաւօտ դահութեամբ և գովեստիւք հրատարակած է, թէ Գատը-Գիւղի Հայոց թաղական

խորհուրդը 119 գաղթական խնդրեր է՝ Հայոց կողմանէ եղած հանգանակութեամբ զանոնք խնամելու համար, և թէ՛ թաղական խորհուրդն ինքիքը ընդունուեր ու կատարուեր է :

— Պատերթի երկուշաբթի առուր թերթին մէջ կարդացինք հետեւեալ տողերն ալ :

« Կտեսնուի և կ'սուի, որ Բուսանիէն մայրաքաղաքս եկող չէրքէս գաղթականք՝ իրենց խումբ խումբ բերած ձիերը, և գաղթականաց ոմանք իրենց քստացուածքն եղող ձիերը անդին ասդին կ'վաճառեն, և ձիու վաճառականք (ճանապարհ) 100, 150 զրշի գնելով՝ 5-10 պատիկ գնով կ'ծախեն : Յայտնի է, թէ զինուորական պաշտօնատունը ազգամթերքի և պարէնի փոխադրութեան համար ձիու պէտք ունենալով՝ յիշեալ վաճառականներէն ալ ձի կ'գնէ : Արդ՝ եթէ զինուորական պաշտօնատունը պէտք եղած ձիերը գաղթականներէն գնէ յարմար գնով մը՝ երկու կողմանց ալ շահաւոր կ'ըլլայ : Իսկ եթէ չէրքէսք կառավարութեան ձի ծախելու չեն մօտենար, տարակոյս չկայ թէ զրկանք մը եղած չըլլար՝ եթէ ատոնց ձեռքը գտնուած ձիերը ձրի առնուին, Կյանձնարարեմք, որ այս կէտը ուշադրութեան առնուլ յատկապէս կարգեալ յանձնաժողովն » :

Մեր ալ կ'համարձակիմք ձայնակից գտնուիլ մեր մեծապատիւ պաշտօնակցին այս յանձնարարութեան : Այո՛, բռնաւ տարակոյս չկայ, որ զրկանք մը չըլլայ չէրքէսաց՝ եթէ անոնց ձեռքը գտնուած ձիերը ձրի առնուին ի պէտս կառավարութեան : Վասն զի հաստատուած է, որ չէրքէսք այդ ձիերը ժողովրդեան ձեռքէն յափշտակած իւրացուցած են, ինչպէս լաւ նկատած է Պատերթի մեծ խմբագրապետն ալ, և այս անգամ թէ և ուշ բայց վերջապէս կը արեհածի ճշմարտութիւնը հրապարակել անողղակի կերպիւ, և կայսերական կառավարութեան ուշադրութիւնը խնդրել :

— Մեծ Եպարքոսն, զինուորական գործոց նախարարն և նախարարաց շատերը երէկ Բ. Գուռը դատական գործոց նախարար Սաֆվէթ փաշայի պաշտօնատան մէջ ժողովուելով՝ երկար ժամանակ խորհրդակցեցան :

— Գարատաղի իշխանը Հիւրնալով օսմանեան գերեաց պիտոյքը հոգալ, թոյլ կուտայ որ իրենց տեղերը գառնան :

— Ի պաշտօնէ կ'ծանուցուի, թէ գաղթականներէն կամուրջին ներսի և դրսի շոգենաւուց վարձքը զինուորաց վարձուց չափ առնուլ որոշուած է :

— Մէհմետ Ալի փաշա առջի օրը առժամանակեայ կերպիւ մայրաքաղաքս եկաւ Չաթալճայի ամրութիւններէն :

— Չորս զորահաւորէ բաղկացեալ իտալական նաւատորմի մը Սէլանիկ հասեր է :

— Շքոտարայի կուսակալութենէն յուն վար 13 թուով հեռագրուած է զինուորական պաշտօնատան՝ Միտիթիներուն ապստամբած ըլլալը, որոնք Լատին պապական են, և գլխաւորաբար իտալիայէն օգնութիւն կ'յոռնան :

ՍՐՏԱՌԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ռուսիոյ կառավարութեան հաշուէկշիռն հրատարակուեր է այս անգամ : Երբէք բաց չունի եղեր . ինչպէս մուտքը, նոյնպէս և ելքն է 600 միլիոն 318 հազար 425 քրծաթ դարպօն :

— Բեդրսպուրկէն լուր եկած է, թէ Կովկասու կողմերը ապստամբութիւնը բոլորովին զսպուած է :

— Ռուսիոյ ելեմտից նախարարութիւնը ի պաշտօնէ ծանուցեր է, թէ ներկայ պատերազմին համար Ռուսիա մինչև ցարդ 432 միլիոն ռուպլի ծախք ըրած է :

— Կըսուի, թէ Չինացիք գրաւեր են Գաշկարը, որոյ դէմ՝ ինչպէս յայտնի է՝ կ'պատերազմէին ժամանակէ մը հետէ :

— Անգղիոյ արքունեաց մէջ երեք շաբաթ սուգ պիտի բռնուի, իտալիոյ թագաւորին մահուան վրայ :

— Սպանիոյ Ալֆօնս թագաւորին հետ ամուսնացող Մէրսէտէս իշխանուհւոյն հայրը՝ Մօնթանիյէ դուքսը՝ ծանր գոհարէղէններէ զատ, մէկ միլիոն անգղիւրա ալ պատրաստ դրամ՝ օժիտ տուեր է : Ռոմիլիտե Սպանիոյ կառավարութիւնը դրամական անձկութեան մէջ կը գտնուի, իշխանուհւոյն գրեթէ ելեմտից նախարարին, որ իր համար ըլլալիք պաշտօնական ծախուց ցուցակը իրեն զրկուի, ինքը անձնականէն վճարէ և կառավարական գանձուէ բռն չըլլայ :

Լոնտրո գտնուող Պ. Մէյքը Բօշլիտ ալ 3 միլիոն անգղ. իւրա՝ օժիտ յատկացուցեր է իւր Աննա դստեր, որ անգղիացի Բուզպէրի կ'օմսին հետ պիտի ամուսնանայ :

— Ռուսիոյ կառավարութիւնը պատուիրեր է ուս լրագրաց, որ չափաւոր ոճով խօսին Անգղիոյ և Աւստրիոյ նըկատմամբ :

— Անգղիոյ թագուհին ինքնագիր նամակ մ'ուղղելով առ կայսրն ուսաց, խնդրեր է որ զօրաց յառաջխաղացութիւնն արգիլէ. սակայն դեռ պատասխան չէ տրուեր, և հաճութեամբ չէ ընդունուեր թագուհւոյն գիրը :

— Ռուսիա այս օրերս Պալթիկ եզերքը ամենայն փութով կ'ամրացունէ : Ամեն օր 10000էն աւելի գործաւորք կ'աշխատին : Գրօնշթատի և ուրիշ նաւարանաց մէջ ալ մեծամեծ պատրաստութիւնք կ'ըլլան :

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐԵ

Լոնտրո. 23 յունիս—Լորտերուն խորհրդաբանին մէջ լորտ Գարնարվօն ծանոյց, թէ ինքը հարկադրեր է հրաժարիլ նախարարաց կողմանէ աւելի դրամ ուղղուելուն և նաւատորմը զին շարժման հրաման տրուելուն պատճառաւ : Իմանգամայն յայտարարեց թէ լորտ Պիքթօֆիլտ զինքը նախատած է նախարարաց ժողովին մէջ : Աղգային ժողովին մէջ ելեմտից նախարարն ըսաւ, թէ ուսակառքի դեպքան այս առաւօտ իրեն հաղորդեց հաշտութեան պայմանները . բայց՝ առանց հաւանութեան դեպքանին չ'իրար երեւան հանել զանոնք :

Հելլենական խնդրոյն անցնելով՝ իմացուց թէ ասոր վերաբերեալ պաշտօնական գրութիւնք պիտի հրատարակուին, ըստ թոյլտուութեան Բ. Գրան և Յունաստանի կառավարութեանց :

Հրաման տրուած էր, որ Պէշիքայի նաւատորմի Տարտանէլի նեղուցէն անցնի՝ վաճառական նաւուց անց ու դարձն և անգղիական

Հայաստանները պաշտպանելու համար . բայց այս երեկոյ դարձեալ հրաման եղաւ որ ներդուցին բերանը կանգ առնու :

Դրամի յաւելումով ծրագրին այս երեկոյ երեսօրեանց պիտի ցրուի . պահանջուած գումարը վեց միլիոն անգղ . լիւրայէ կը բաղկանայ :

26 յունիս . Լորտերուն խորհրդարանին մէջ լորտ Պիքոնսթիլտ ալ խօսեցաւ ելեմտից նախարարին յայտարարութեան համաձայն : Հաշտութեան պայմանը յայտնի են : զինադադարի համար իբրեւ հիմն ընդունելի ըլլալուն պատճառաւ Տարտանելի ներդուցէն անցնելու համար նաւատորմին տրուած հրամանը ետ առնուեցաւ : Անգղիոյ կառավարութիւնը յայտնեց , թէ կիսափաթի որ ներդուցներուն համար հաստատուեալ դաշնադրութիւնը յարգուին : Նախարարութիւնը թէեւ ընթացքը փոխեց , բայց ոչ սկզբունքը : Անգղիոյ կառավարութիւնը կշարունակէ չեղարկութիւնը : Բայց պիտի թողու զայն իբր իւր շահուց զէմ սպառնալիք ըլլայ . պատերազմէ չպիտի խորշի երկրին շահուց և թաւազուհւոյն պատուոյն պահպանութեան համար : Լորտին այս խօսքը ծափահարութեամբ ընդունուեցաւ :

Անգղիական նաւատորմի Տարտանելի ներդուցը մտած էր , երբ Պէշիքա վերադարձի հրաման ընդունեցաւ :

Թէ՛ աղգային խորհրդարանին և թէ՛ ժողովրդեան մէջ մեծ յուզմունք կայ : Լորտերը կզբեն լորտ Գարնարվոնի և լորտ Տէրպիի հրաժարած ըլլալը : Նաւատորմին հրամայուած է՝ կէլիպոլուն պահպանել ի հարկին : Լրագրացումներ կզբեն , թէ Ռուսիա եւրոպական տէրութեանց յանձնած է Արեւելեան խնդրոյն լուծումը :

27 յունիս . Ստոյգ տեղեկութիւն մը չկայ լորտ Տէրպիի հրաժարման վրայ :

Թուրք . 27 յունիս . Գաղղիական նաւատորմի ղեկ մէկ մասն այսօր ասկէց մեկնեցաւ : Արեւելք երթալու համար :

Բեդրասուրի . 26 յունիս . Կէս-պաշտօնական լրագրաց գրածին նայելով՝ Ռուսիոյ պայմանը խիստ թեթեւ ըլլալուն պատճառաւ , Անգղիոյ կառավարութիւնը կրնայ ապահովել Անգղիոյ ժողովրդեան միտքերը Յիշեալ լրագրից կը սըտեն՝ Ռուսիոյ նոր զինուորագրութիւն ըրած ըլլալուն լուրը :

Հոռմ . 23 յունիս . Խալալական բաղմամբիւ պատերազմիկ նաւուց հրաման եղած է՝ արեւելեան նաւահանգիստներն երթալ , ի պահպանութիւն շահուց իտալական հպատակաց :

Բէշթ . 26 յունիս . Գլխաւոր նախարարն աղգային ժողովոյ մէջ ըսաւ , թէ անպատշաճ է ներկայ դժուարին պարագայից մէջ Արեւելից վրայ հարց-պատասխանի ընել :

Վիէննա . 26 յունիս . Աղգային ժողովին մէջ ծանուցուեցաւ , թէ կայսրը ընդունեց նախարարաց հրաժեշտը , բայց հրաժարեալը պիտի շարունակեն մինչև ցնոր ընտրութիւն : Ասոր վրայ աղգային ժողովը որոշեց չիստ ընել առաջիկայ երեքշաբթի օր :

Կէս-պաշտօնական լրագրից կղիտեն , թէ Ռուսիոյ յամառութիւնը Արեւելեան գործերը այժմեան խառնակ վիճակին հասուցին : Եւրոպական տէրութիւնք մինչև ցայսօր չեն գիտեր Ռուսիոյ հաշտական պայմանները :

Եւրոպական տէրութեանց շատերը նաւատորմի կղրկեն արեւելեան ջուրերը :

Իկնաթիէի զորավարն Նիքոլա արշիդքսին բանակակերորն դացած է :

Յոր Կիւ Պոֆօրէն՝

Պայպուրտ . 9 յունիս . Իլիճէ գրաւուեցաւ : Կարին պաշարուեցաւ : Հեռագրով և թղթատարով մինչև ցարդ տեղի ունեցած հաղորդակցութիւնը կտրեցաւ : Ռուսք երէկ դէպ ի էս սատ-դաւէ շարժեցան : Ասոնք այսօր զինադադարի մը հաստատուած ըլլալը յայտնեցին : Զօրավար Գէմպալ այս առաւօտ հոս հասաւ :

10 յունիս . Երէկ առաւօտ յառաջապահք երկու վաշտ հետեակ , երեք կիսաբաժին հեծելազօր և երկու թնդանօթ-կեալուր-տաղ եկան : Երկու վաշտ օսմանեան զօրք զրկուեցաւ ասոնց շարժման արգելք ըլլալու համար :

Լեւոն Հեւելեան՝

Լոնտոն . 28 յունիս . Ելեմտից նախարար Ս Սթրաֆօրտ Նորթօթ՝ այսօր ի դիմաց նախարարութեան փոխանորդաբար ծանօթութիւն տուաւ աղգային ժողովին մէջ ծովային ու ցամաքային զօրութեանց համար պահանջուած վեց միլիոն լիւրայի յաւելումով և վարկին վրայ : — « Թէեւ երբեք չեմ հաւատար » , ըսաւ , « որ առաւել զօրութիւն գործածել հարկ ըլլայ , բայց այս ծախուց համար խորհրդարանին տալիք արտօնութիւնը խորհրդարանին վստահութեան մէկ առհաւատչեայն ըլլալով՝ զԱնգղիա պիտի զօրացունէ եւրոպական դեպքանախորհրդոյ մը մէջ » : Ասկէց դատ , ծանուցեր է թէ Անգղիա պահանջեց Ռուսիայէն՝ կէլիպոլին և Պոլսոյ վրայ խաղալէ զգուշանալ , թէ՛ Ռուսիայէն ալ պատասխան ընդունեց , թէ այս բազուղութիւնը չպիտի կրնայ ընել , եթէ օսմանեանց դիմադրութեան հարկադրի այսու ամենայնիւ կյուսայ որ Անգղիա ալ կէլիպոլուն չպիտի գրաւէ . և թէ՛ Անգղիա ալ խոստացաւ Ռուսիոյ , կէլիպոլին հստի մնալ :

Նախարարն աւելցուց , թէ Ռուսիոյ պատասխանը Անգղիոյ համար ընդունելի է , և թէ՛ Անգղիա պարտի չգտնուիլ այն պիտի ընթացից մէջ , յորմէ օսմանեան կառավարութիւնը յուսայ թէ ռուսաց Պոլիս եկած ժամանակը Անգղիա իրեն օգնութեան պիտի հասնի , և հետեւաբար նոր քաջալերութիւն մ'առնու : Անգղիոյ կառավարութիւնը՝ այսպիսի օգնութիւն մ'ընելու համար , արդէն ի պատրաստի չէ , և պատրաստուելու ալ տրամադիր չէ : Անգղիոյ բուն նպատակն է՝ արգելուլ դեպքանախորհրդոյ մը մէջ յառաջ գալիք դժուարութիւնները , եթէ ռուսք առժամանակեայ կերպիւ Պոլիս մտնեն : Միանգամայն ըսաւ , թէ անգղիական նաւատորմին ալ օսմանեան ջուրերը զրկուելուն նպատակն է՝ խառնակութեան մը ատեն , եթէ պատահի , կեանք և ստացուածք պահպանել :

Յիշեալ վեց միլիոնի վրայ վիճաբանութիւնը յետաձգուեցաւ :

Հաւանականութենէ հեռի չը համարուիր՝ իրանտիոյ անկախութեան կուսակից երեսփոխանաց դրդմամբն յուզման մը երեւան ելնելը :

Այս երեկոյ լորտերուն խորհրդարանին մէջ լորտ Սթրաֆօրտ Գամպլէլ առաջարկեց , որ Պոլիս անգղիական զօրաց պահանջութեան ենթարկուի : Լորտ Տէրպի մերժեց այս առաջարկութիւնը իբրեւ հակառակ չեղարկութեան , և ըսաւ թէ ինքը հրաժարեցաւ՝ անգղիական նաւատորմին կէլիպոլուի ներդուցն անցնելու հրաման տրուելուն համար : Յետ այսորիկ դիտողութիւն ըրաւ , թէ թերի տեղեկութեանց վրայ հասած հաշտութեան պայմանները վիճաբանութեան ենթարկելն պատշաճ չէ : Խորհրդարանին վրայ ո՛ր և է աղբեցութիւն չըրաւ՝ Լորտ Սթրաֆօրտն առաջարկութիւնը :

Եւրոպայի և Լոնտոնի

Աթէնք . 21 յունիս . Աղգային ժողովը դարձեալ գումարեցաւ : Կրեաթի կողմանէ եկեղեցականի մը պաշտօն տըր-

ուեցաւ՝ շնորհաւորութեան ուղերձ մը մատուցանել Ռուսիոյ կայսեր , որով միգամայն խնդրուած է՝ հաշտութեան կնքուած ատեն զկրեաթ ալ չ'մոռնալ : Ասոր մէկ պատճէնը Աթէնքի առաւելան դեսպանին տրուեցաւ :

Հասարակութիւնը կնեղէ զկառավարութիւնը , պահանջելով որ պէտք եղած միջոցներն ի դորձ դրուին՝ օսմանեան շրջակայ դաւառներն Յունաստանի հետ միացունելու համար : Կառավարութիւնն ալ սահմանադրիկ զօրութիւնը կաւելցունէ և զինուորական պատրաստութիւնները կկատարելագործէ :

Պուքէշ . 17 յունիս . Ծարունակ օգնութիւն կուգայ Ռուսաց : Դանուբ անաւանցանի ըլլալուն պատճառաւ , զօրքն ի Ֆրաթիլի վրաններ կկանգնեն : Ալեքսի արշիդուքսն հոս հասաւ :

Թրնօլա . 17 յունիս . Ծիպկայի անգրին վրայ բռնուած օսմանեան գերինքը 1800ի չափ այսօր հոս հասան , թէեւ ռուս հրամանատարք մահմետականաց կենաց ու ընչից ապահովութիւն կուտան , սակայն նոքա դարձեալ վստահ չըլլալով՝ ամբողջապէս գաղթելու վրայ են :

Կաղաչեմք , մայրաքաղաքիս և գաւառաց մէջ փռնջի հետ բաժանորդագրի հաշիւ ունեցողները շնորհ ընեն վճարել անյապաղ . . .

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ			
18 Յունիս 1878			
Գօնսօրիտէ			10-
Սօսիէթէ Ժէնէրալի բաժինք նգ . լիւր .			5-13
Գրէտի » » » Օսմ .			5-3
Ներկաթուղեաց » » »			Ֆր . 50-
Թրամուէյ » » »			Օսմ . լիւր . 90
1865ի փոխառութիւն » » »			Ֆր . 17-
1865ի » » »			» 18-
1869ի » » »			» 45-
1872ի » » »			» 22-
ԳԻՍՔ , Օսմ . լիւրան 100էն			
Մէճիաիյէ 107-	Ռուսիոյ բօլ		88-50
Մէթալիք 119-20	Գաղղ . լիւրա		87-
Պղինձ 180-	Անգղ . »		109-10
Թղթադրամ 288-	Գրիմից »		50-10

ՕՐԱՑՈՅՑ ՊԱՐԶ ԵՒ ԸՆԴԱՐԶԱԿ 1878

ԹՈՒԱԿԱՆԻՍ ԳՐԻՍՏՈՍԻ ԵՐԵՒԱՆ

Ներեմիս Գահանայէ Խասգիւղի Պարունակութիւն ընդարձակին

Օրացոյց պարզ . Աղգ . Հողեւոր գլուխ , և Ընդհ . Ժողով .

Աղգ . վարչութիւն կրօնական և Գաղ . Ժողով :

Աղգ . զանազան ժողովք . Խորհուրդք , և հողարարձութիւնք .

Սկիզբն օսմանեան Տէրութեան . Օսմանեան կայսր և կայսերազունք .

Բարձրաստիճան նախարարք Տէրութեան .

Հայագրի պաշտօնատարք ի Բ . Դուռն . Թիւ մարդկան ընդ ամենայն երեսս երկրի .

Թիւ աղգիս Հայոց . Արժէք դրամոց զանազան աղգաց .

Մշտնջենաւոր աղիւսակ գիւտի աւուր ամսամտի .

Համեմատութիւն Եւրոպիոյ և Տաճկաստանի ժամուց և բոպէից : Կը ծախուի բոլոր դրամաճառաց քով , Պարզ 60 փր . Ընդարձակ 3 զշ .

ՏՊԱԳՐ. Ս. Ղ. ՊԱՐՏԻԶՊԱՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵ
Բիզա փաղա խան քիւ Յ